

УДК 82 (571.54)

ББК 83.3 (2 Рос. Бур)

С 57

**ОБУЧЕНИЕ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ
ВЫРАЗИТЕЛЬНОМУ ЧТЕНИЮ ЛИРИЧЕСКИХ СТИХОТВОРЕНИЙ
НА УРОКАХ ЛИТЕРАТУРНОГО ЧТЕНИЯ**

Сономбал Цыденович Содномов
доктор педагогических наук, доцент,
профессор ГАУ ДПО РБ «Бурятский республиканский институт
образовательной политики»
Улан-Удэ, Россия
Sodnomov65@mail.ru

На сегодняшний день очень мало или вообще не печатаются методические работы, рекомендации по организации уроков бурятского языка, литературного чтения на бурятском языке в начальной школе. Международный информационно-аналитический журнал «Crede Experto: транспорт, общество, образование, язык» является единственным журналом, где педагог начального образования, работающий в бурятской школе, учитель бурятского языка и литературы может найти методические рекомендации на бурятском языке.

Данная статья написана по просьбе учителей, поэтому она практико-ориентирована. В статье рассматриваются особенности обучения младших школьников выразительному чтению лирических стихотворений на уроках литературного чтения на бурятском языке в бурятской школе.

Ключевые слова: литературное развитие на бурятском языке, развитие устной речи младших школьников, выразительное чтение, речевые звенья, ключевое слово, читательская эмоция, художественный вкус, поэтический слух, выразительное средство устной речи

TEACHING EXPRESSIVE READING OF LYRIC POEMS TO YOUNG LEARNERS AT LITERARY READING LESSONS IN PRIMARY SCHOOL

Sonombal Tsydenovich Sodnomov

Doctor of Pedagogics, Associate Professor

Professor, GAU DPO RB "Buryat Republican Institute of Educational Policy"

Ulan-Ude, Russia

Sodnomov65@mail.ru

Nowadays, few or almost no methodological works or recommendations on organizing Buryat language lessons or Buryat language literary reading in primary school have been published. The international informational and analytical journal “Crede Experto: transport, society, education, language” is the only one where a primary school teacher working in a Buryat school, a Buryat language and literature teacher can find recommendations in the Buryat language.

This article was written upon the teachers’ request, so it is practice oriented. The article deals with the specifics of teaching the expressive reading of lyric poems to young learners at literary reading lessons in the Buryat language in the Buryat school.

Keywords: literary development in the Buryat language, the development of oral speech of young learners, expressive reading, speech rhythm, keyword, reader’s emotion, artistic sense, poetic sense, expressive means of oral speech.

Бага наһанай һурагшадые лирическэ шүлэгүүдые уран уншалгада һургалга

Уран һайхан уншалгада һургалга – эхин һургуулийн гол зорилгонуудай нэгэн.

Уран уншалга хадаа элдэб сэглэлтын тэмдэгүүдые, удхын зогсолтонуудые зүб хэрэглэжэ, элдэб аянгатайгаар уншалга болоно.

Уран уншалгада үхибүүд зохёолой шэнжэлгэ хэжэ байхадаа һурадаг юм. Юундэб гэхэдэ, уран уншалга болон ойлгон уншалга хоёр нягта холбоотой.

Уран уншалгада һурагшадые һургаха тон түрүүшын арга: багшын жэшээтэ уншалга болоно. Багша уран гоёор, аянга болон удхын сохилто баримталан, һурагшадай зүрхэ сэдхэлыень дайрамаар, ухаан бодолыень хүдэлгэмөөр уншаха ёһотой.

А.Ачейкина, А.А.Горбунова, Е.Е.Руднева г.м. методистнарай ажалнуудые уншажа байхада, уран уншалгада гол түлэб иимэ эрилтэнүүдые табина:

1. Хэлэлгэдээ амисхалаа зүбөөр хэрэглэлгэ.
2. Абяан бүхэниие зүбөөр үгүүлхэ дадалтай байха.
3. Литературна үгүүлбэрийн хэм (нормо) баримталха.

Уран уншалгада, уран хэлэлгэдэ һургахадаа, багша һурагшадые амисхалаа зүбөөр хэрэглэжэ һургахаһаа гадна, хоолойн аялга зүбөөр хэрэглэжэ һургаха болоно.

Багша нэгэдэхи класһаа эхилээд, һурагшадай үгэ хэлэхэ, шагнаха шадабари хүгжөөжэ, литературна хэлэлгын дүршэлтэй болгохо. Үгэнүүдые зүбөөр (абяан болон үгэнүүдые орхингүй, нютаг хэлэнэй абяануудые, үгэнүүдые холингүй) үгүүлжэ һургаха.

Диалектизмууд эхин һургуулийн һурагшадай хэлэндэ ехэ элбэг байдаг. Тиимэһээ багшанар һурагшадайнгаа нютаг хэлэнүүдэй онсо илгаае мэдэхэ, тэрэниенъ хараада абажа, һурагшадаа литературна үгүүлбэрийн хэмтэй (нормотой) танилсуулжа, уран хэлэлгэтэй болгохо ябадалдаа иимэ аргуудые хэрэглэхэ:

1. Нажаалгын арга.
2. Артикуляционно – аналитическэ арга.
3. Зэргэсүүлгын арга.

Гүймгэ, ойлгон уншаха дадалтай болоһон хурагшад уран гоёор уншажа ядахагүй. Уран уншалга ойлгон уншалга хоёр дундаа нягта холбоотой, хэрбээ, автор өөрынгөө зохёолоор уншагшадта юу харуулхаа ханааб гэжэ хурагша ойлгоол хаа, хоолойн аялгаар удхыень бусадта дамжуулжа шадаха. Тиимэһээ хурагша зохёол соо хэлэгдэһэн үйлэ байдалые өөрөө зүбөөр ойлгожо, шагнагшадай зүбөөр сэгнэхыень өөрынгөө уншалгаар туһалха болоно.

Хурагшад текст уншахадаа, тэрээн соо авторай харуулһан зүйлнүүдые үгөөрөө зураглан, шагнагшадта улам эли тодо болгон дамжуулха ёһотой. Хурагша гансал текст соо хэлэгдэһэн баримтануудые шагнагшадта ойлгуулхые оролдоно бэшэ, мүн авторай зураглан харуулһан юумэндээ ямараар хандаһые бусадта ойлгуулха ёһотой. Тэрэнэй түлөө хурагша уншаһан текстээ өөрөө тон хайн ойлгохо мүн тэрээн соо хэлэгдэһэн уран хайханай түхэлнүүдэй хоорондохи харилсаа зүб мэдэрхэ, тэрэндэ өөрынгөө хабаадалые уран уншалгаараа харуулха ёһотой.

Логическа зогсолто хододоо тэмдэгүүдээр тэмдэглэгдэдэггүй. Энэ шалтагаанһаа хурагшадай логическа зогсолтонуудые уншахада, нюур нюураар уншалга яһала удха шанартай. Уран уншалгада хургахада дидактическа наадануудай нүлөө ехэ. Артистнар боложо тайзан дээрэһээ уншалга (классайнгаа урда гаража уншалга). Дикторнууд боложо наадалга. Саарһаар телевизор хээд, тэрэнэй саана байгаад уншалга.

Урда гаража уншахадаа хурагша бүхэн оролдохо, харюусалгатайгаар уншаха, юундэб гэхэдэ, тэрэ бүхы класстаа уншана. Урда гаргахаһаа урид хайн бэлэдхэл үнгэргэһэн, хурагшадай уншаха зүйлын мэдэжэ байха ёһотой. Шангаар, уран уншалгада бэлэдхэл хэжэ, мимикээр уншалга ехэ удха шанартай.

Уран уншалгада мүн лэ баһа сээжэлдэлгэ ехэ нүлөө үзүүлнэ. Ганса шүлэглэмэл зохёол сээжэлдэмэл зохёол сээжэлдүүлхэ бэшэ, мүн баһа прозоор бэшэгдэһэн зүйл сээжэлдүүлхэдэ таарамжатай. Сээжэлдэхэ даабари үгэхэһөө

урид хурагшадтаяа хамта уран найханаар уншажа хураха. Хаанань зогсолто хэхэб, хаанань ямар аянга хэрэглэхэб, хаанань ямар ябасатайгаар уншахаб, яжа амисхалхаб гэхэ мэтэ заабаринуудые багша үгэхэхөө гадна, өөрөө жэшээ харуулжа ойлгуулхан байха.

Багша уншалгын шанарнуудай хоорондохи харилсааень зүбөөр хэрэглэхэ болоно. Ушарынь юуб гэхэдэ, эдэ уншалгын шатанууд хоорондо зүрилдэжэ, эхин классуудай хурагшадые зүбөөр уншуулжа хургалгада зарим ушарта наалта хэдэг байна.

Жэшээн, яаража уншадаг хурагша үгэнүүдые алдуутайгаар уншажархидаг; зүбөөр уншадаг хурагша заримдаа удаанаар уншадаг, үгэнүүдэй удхые ойлгохо гэжэ оролдоно ха юм. Тиимэхээ зүбөөр уншалга ойлгон уншалга хоёр бэе бээдээ зүрилдэжэ, уншаханаа ойлгонгүй байшаха ябадал ушардаг байна.

Ушар тиимэхээ эдэ шанарнуудые тустань бээлүүлхэ бэшэ, харин хоорондонь нягта холбоотойгоор ябуулха гэхэн зорилго багшын урда табигдана.

Эдэ бүхы шанарнуудые хүгжөөхын тула тусгаар хэшээлнүүд үнгэргэгдэдэггүй, харин хэшээл бүхэн уншалгын бүхы шанарнууд хоорондоо нягта холбоотойгоор ябуулагдаха.

Лирическэ шүлэгүүдые уншалга өөрын онстой, юундэб гэхэдэ тэдэ шүлэгүүдэй дотоо удхань хүнэй сэдхэлэй байдал дамжуулхан байханаа гадна, мүн тэрэнэй хандаса тодорхойлдог. Энэл шалтагааннаа лирическэ шүлэг эхин классуудта уншалга ехэ орёо методическа асуудал болоно.

Лирическэ шүлэгүүдые дүүрэн хадуун абахын тула бага наһанай хурагшад лирическэ геройн эмоционально байдалдань дүүрэн эзэлэгдэхэ болоно. Энэ эдир уншагшадай тон хүшэр зүйл, юундэб гэхэдэ тэдэнэй эмоциональна мэдэрэл найн хүгжөөгүй дээрэхээ, тэдэнэр геройдо сэдхэлээ, наанагаа зобохо, талархаха щадабаритай болоогүй байна. Энэл ушарнаа лирическэ шүлэг уншалгын үедэ, багшын гол зорилгонь хадаа хүүгэдэй эмоци

мэдэрэл хэрэгхэ, бадарааха болоно. Нурагшадые зохёохы ажаябуулгада хандуулха, хамжуулха шухала.

Лирическэ шүлэгүүдые уран уншалгада нургалгын шатанууд:

1-дэхи шата. Лирическэ шүлэг хадуун абалга.

1-дэхи шатын нуралсалай зорилго: шүлэгэй дотоо удха (содержание) нурагшадта дамжуулха, эмоциональна хандаса түрүүлхэ.

Энэ шата бэелүүлгын тон таарамаар методическа арга гэбэл – багшын уран уншалга Хоёрдохи классай «Литературна уншалга» [Содномов, Раданжапова, 2019], гэхэн нуралсалай номой 112-дохи нюурта Х. Намсараевай «Манай нютаг» гэжэ шүлэг уншагты.

2-дохи шата. Зохёол уншаһанай һүүлдэ түрүүшын сэдхэлдэ хадуугдал (впечатление) элирүүлгэ.

2-дохи шатын нуралсалай зорилго: Зохёол уншаһанай һүүлдэ хүүгэдэй сэдхэлдэ ямар бодолнууд түрэбэ гээшэб, эдирхэн зүрхыень ямар үйлэ доһолгобоб гэжэ элирүүлхэ.

Энэ шата бэелүүлгын тон таарамаар методическа арга гэбэл – хөөрэлдөөн [Содномов, 2016; Содномов, 2017]. Тиихэдээ, иимэрхүү асуудлнуудые нуража болохо. Олон асуудал нуража болохогүй, 3-4 асуудалаар хизаарлаха шухала. Жэшээтэ асуудалнууд: Шүлэг таанарта һайшаагдаба гү? Ямар үйлэ (байдал, хэрэг, хэхэг) тон һайшаагдабаб? Шүлэг уншаад байхадаа сэдхэлдэтнай ямар бодолнууд түрэнэб? Шүлэгэй лирическэ герой хүбүүн гээшэ гү, али басаган гү?

3-дахи шата. Шүлэг бээ даанги уншалга.

3-дахи шатын нуралсалай зорилго: Хүүгэдтэ бээ даанги уншаха арга олгожо, тэдэнэй амяараа хүдэлхэ шадабари бүрилдүүлхэ. Анхаралтайгаар уншахынгаа хажуугаар, ойлгогдоогүй үгэнүүдые тэмдэглээд ябаха даабари үгэхэ.

4-дэхи шата. Шүлэг уран уншалгада бэлдэлгэ.

4-дэхи шатын ажаябуулгын (деятельностный) гол зорилго: хоёрдохи классай нурагшадай шэнэ үйлэ эзэмдэлгын байдал тогтоохо; болбосоролой

(образовательный) гол зорилго: хуралсалай тодорхой зорилго бүрилдүүлхэ байдал тогтоохо.

Х. Намсараев

Агаар зөөлэн хэрюухэн,
Амилхадам амархан.
Алтан наран дулаахан,
Ажаллахадам атархан.
Зорихон зориг үзүүртэй
Зурамал уран харгыхан
Зосоом ходо баяртай
Золтой манай хүсэнхэн
Хүри улаан шарайтай
Хүдөө нютаг арюухан
Хүхэ номин оёортой
Хүбшын горхон хүрьеэхэн
Хүрьхэтэйхэн шарайтаа
Хүбүүд, басагад хүхюухэн
Хүндэтэйхэн зугаатай
Хүгшэд, үбгэд дорюухан

Хэшээлэй тодорхой зорилгонууд:

- Х. Намсараевай зохёохы замтайнь тодорхойгоор танилсуулха;
- уншалгын шадабариин системэ бүрилдүүлжэ, зохёол соо хэрэглээн уран аргуудтай танилсуулха, хүүгэдэй эмоциональна хандаса хүгжөөхэ;
- хэлэлгын хэһэгүүдые (речевые звенья), гол үгэнүүдые (ключевые слова) элирүүлжэ хургаха;
- шүлэгэй урма зориг (настроение), аянга (тон), түргэнөөр гү, али аалиханаар (темп) уншалгыэ элирүүлжэ хургаха.

Хэшээлэй ябасын хэһэгүүд (фрагменты)

Зохёол соо хэрэглэдээн уран аргуудые элирүүлхэнэй удаа, уран уншалгада бэлдэлгын ажал ябуулха.

Багша: Шүлэг уран гоёор уншажа хурахын тула, нэн түрүүн ямар ажал дүүргэхэ ёһотойбибди?

Һурагша: Текст уран уншалгын партитура табижа хурахабди.

Багша: Текст уран уншалгын партитура табижа гэшые юун гэжэ ойлгонобта?

Һурагша: Хэлэлгын хэһэгүүдые, гол үгэнүүдые элирүүлэн илгаха.

Багша: Яагаад хэлэлгын хэһэгүүдые элирүүлхэмнайб?

Һурагша: Зогсолтонуудые элирүүлхэбди, богони зогсолто (\\), удааншаг зогсолто (\\) - тэмдэгүүдээр тэмдэглэхэбди.

Багша: Яагаад гол үгэнүүдые элирүүлхэмнайб?

Һурагша: Гол удха абажа ябаһан үгэнүүд доогуур зурахабди.

Багша: Нэгэдэхи бадаг соо ушарһан үгэнүүдэйнгээ удха ойлгонобта? Ойлгоогүй үгэнүүдэйнгээ удха словарь соо харагты [Бурятско-русский словарь, 2006, 2008].

Амархан – спокойно, легко.

Атархан – набираться сил, крепнуть.

Багша: Эдэ үгэнүүдые автор ямар удхатайгаар, сэдхэлэй ямар байдал дамжуулхын тула хэрэглэбэб?

Һурагша: Ньютагайнгаа сэбэр агаараар амилан, дулаахан үдэр ажал хэжэ, хүсэ шадал нэмэбэб гэжэ баясана.

Багша: Бэрхэнүүд, толёор хүдэлжэ шадаха боложо байнат. Хэлэлгын хэһэгүүдые, гол үгэнүүдые элирүүлэедаа.

Агаар зөөлэн һэрюүхэн, Амилхадам амархан. Алтан наран дулаахан, Ажаллахадам атархан.	Агаар <u>зөөлэн</u> \ <u>һэрюүхэн</u> \ Амилхадам <u>амархан</u> \<\ Алтан наран \ <u>дулаахан</u> \ Ажаллахадам <u>атархан</u> \<\

Багша: Шүлэгөө уран гоёор уншажа шадаха болобогүбди?

Һурагша: Үгы.

Багша: Юундэ?

Нурагша: Шүлэгэй урма зориг, аянга, түргэнөөр гү, али аалиханаар уншалгыг элирүүлхэ.

Багша: Шүлэгөө ямар урматайгаар, сэдхэлэй ямар байдал дамжуулжа уншахабибди?

Нурагша: Баясажа, сэдхэлэй ханангыар уншахабибди.

Багша: Шүлэгэй аялга яагад элирүүлхэбибди?

Нурагша: Хоолойгоо аалин, шанга бологохобди (тон это звучание голоса, это высота голоса)

Нурагша: Шүлэг уншалгын темп гэжэ юун бэ?

Багша: Шүлэгөө аалинаар гү, али түргэнөөр уншахаяа элирүүлхэбибди (темп это скорость чтения, темп может быть быстрый, медленный, плавный, ритмичный)

Агаар зөөлэн\ хэрюухэн\

Амилхадам амархан\

Алтан наран\ дулаахан\

Ажаллахадам атархан\

Багша: Шүлэгэй урма зориг, аянга, түргэнөөр гү, али аалиханаар уншалгыг элирүүлэбди. Энэ схемэ бүтэн болгоё. Хараар бэшэгдэһэн үгэнүүдэй байхада, зурлаануудай байхада хэрэгтэй үгэнүүдые бэшэе.

Багша шабинартаяа хөөрэлдөө эмхидхэжэ, зурлаанууд дээрэ үгэнүүдые бэшэнэ. Нэгэ мүнэн шүлэгэй бадаг дээрэ хүдэлөөд ябана. Тиэхэдэнь самбар дээрэ иимэ хоёр зүйлнүү болохо ёһотой.

Үгэнүүд

(слова-настроения)

зөөлэн, хэрюухэн

амархан

дулаахан

атархан

Сэдхэлэй байдал

(настроение)

урматайгаар

баяртайгаар

сэдхэлээ ханангыар

аянга

(тон)

намдууханаар

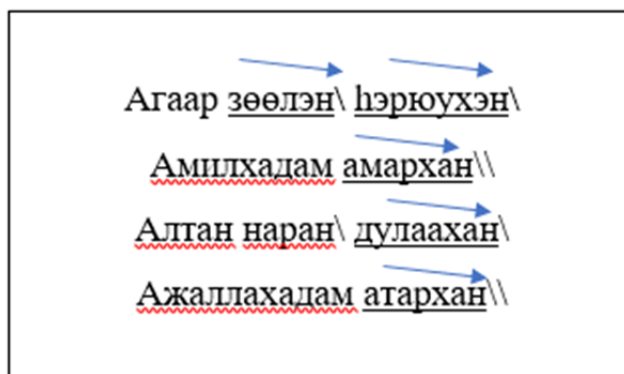
яаралгүйгөө

аалин\ түргэн уншалга

(темп)

аалиханаар

жэгдэхэнээр

Багша: Шүлэгэй урма зориг, аянга, түргэнөөр гү, али аалиханаар уншалгыг элирүүлбэди. Мүнөө шүлэгэйнгөө бадаг уран гоёор уншажа шадаха болобо гүбди?

Нурагша: Болобо

Багша: Бүлэг бүлэгөөр хүдэлжэ, шүлэгэй бэшэ бадагуудтай тон иимэхэн ажал ябуулаядаа.

Нурагшад гурбан бүлэг боложо хубаараад, уран уншалгада нэгэ нэгэ бадагуудыг бэлдэнэ. Тиигээд, уран уншалга бүлэг бүлэгөөр харуулха. Ондоо бүлэгэй нурагшад, энэ таблицаар уншалгын шанар элирүүлхэ

<u>Уншалгын критеринүүд</u>	<u>1-дэхи бүлэг</u>	<u>2-дохих бүлэг</u>	<u>3-дахих бүлэг</u>
<u>Автор болон зохиолой нэрэ хэлэгдээ</u>			
<u>Авторай сэлхэлэй байдал дамжуулагдаа</u>			
<u>Гол үгэнүүд хоолойн аялгаар илгагдаа</u>			
<u>Уншалгын темп зүб шэлэгдээ</u>			
<u>Хоолойн аялгаар лирическэ геройн образ дамжуулагдаа</u>			
<u>Зогсолтонууд зүб баримталагдаа</u>			

Багша: Мүнөө шүлэгөө уран гоёор бүхэлээр уншя. Бүлэг бүхэнэй түлөөлэгшэд гараад, хубарин уншаха. (Коллективное чтение стихотворения: по одному представителю от каждой группы выходят для чтения своей строфы. Таким образом звучит все стихотворение).

Багша: Танай уншалга, шүлэгэй удха ойлгохыетнай гэршэлбэ гү? Хэшээлдээ табиһан зорилгонуудаа бээлүүлжэ шадаба гүбди?

Уран уншалгада *хургалгын ажал сааша класчаа класста улам хүшэр боложол байха, гурбадахи класста ороходонь, зохёол уран уншалгада онсо анхарал хандуулха, гол юумэниинь гэхэдэ гүйсэдхэ зорилго элирүүлжэ, бэелүүлжэ хургаха шухала. Жэшээ болгон гурбадахи классай ажалай дэбтэр харая [Содномов, 2019].*

14. Э. Дугаровай «Харгы дээрэ» гэжэ шүлэгэй үйлэдэгшэ нюурай сэльхэлэй байдал дамжуулха, гүйсэдхэхэ зорилгонүүдые элирүүлэ, зурлаануудаар харуула.

Харгы дээрэ хэбтэйэн Хэрэггүй
модо шүлүү Убгэн абам
харахадаа, Угэлхэл даа намдаа:
«Харгы сэбэр нюргатай,
Хатармал байха зэргэтэй:
Мориной хүлцэ йаалгүй,
Машинын меертэ Бүйдгүй».

- дургаа гутанги
- юрэ хвврэнги
- омогорхонги

ХэбтэБэн шүлүү хаяад, Тэблэйэн
намаая хараад: «Хэды шамда
хэлэгшэбиб, Хэзээ намйаа
уртихабши? Олоной ябасуур
харгыё Арилгажа сэбэрлэхэдээ,
берынгее урлахи харгы
Арюудхайантай жэшээтэй», -
Гэхэл урмаа хухаранги,
Ехэл намаая зэмэлэнги.

- хайша хэрэгээр
- шоо үзэнги
- томоотойгоор

Убгэн абайаа урид гуйжэ,
Урдин модо шүлүү түүжэ,
Мориной хүлийе зайлүүлбаб,
Машинын меерйоо сүлөөлбэб.
Дар дам харгы дүүлүм.
Бардам гүйнэб дуулан:
- Морин торохоёо болёо,
Машина удаархаяа болёо.

- йнааа зобонги
- урмаа хухаранги
- Бургаал болгон
- сэльхэлээ хананги

Активация
Чтобы активир
раздел "Парам

Уран уншалгада *хургалга шүлэглэмэл зохёолнууд соо хэрэглэгдэһэн уран аргуудые элирүүлгэ мүн лэ ехэ удха шанартай, жэшээнъ иимэ даабари дүүргэжэ болоно:*

1. Шүдлэг уншаад, уран арганууд доогуурнь долгитуудан зура.

Сагаан нара

Сагаан нара,
Сагаан нара гээд,
Сахилма борлобон
Дуугаа дуулана,
Дайдаар хуурдана.

Сагаан нара,
Сагаан нара гээд,
Улаан наран
Дулаа ороно,
Уряр шарана.

Сагаан нара,
Сагаан нара гээд,
Бидэ хүүгэд,
Баяраар халяабди,
Барантай сагаалаабди.

Э. Дуг аров

Дээрэ дурдагдаһан аргануудһаа олон ондоо арганууд мүнөө үеын лингводидактикада мэдээжэ, халагламаар юумэниинь гэхэдэ буряад хэлэнэй методикодо тон үсөөн ажалнууд бэшэгдэнхэй, тиигэбэшье зохёохы бодолтойгоор хүдэлдэг багша ямаршые арга өөрөө зохёохо аргатайшые, шадбаритайшые байна.

Библиографический список

1. *Содномов С. Ц.* Психологические особенности изучения произведений фольклора детьми младшего школьного возраста // «Crede Experto: транспорт, общество, образование, язык». 2016. №4. С. 231–239.
2. *Содномов С. Ц.* Литературное чтение: учебник для 2-го кл. бурят. школы. / С. Ц. Содномов, С. В. Раданжапова. Улан-Удэ: Бэлиг, 2019. 167 с.
3. *Содномов С. Ц.* Развитие устной речи младших школьников лексическими средствами родного (бурятского) фольклора / С. Ц. Содномов, Д. Д. Санжина // «Crede Experto: транспорт, общество, образование, язык». 2017. №1. С. 255–208.
4. *Содномов С. Ц.* Литературное чтение: рабочая тетрадь к учебнику для 3-го кл. / С. Ц. Содномов., Ж. Ц. Эрдынеева. Улан-Удэ: Бэлиг, 2019. 67 с.
5. *Шагдаров Л. Д.* Бурятско-русский словарь / Л. Д. Шагдаров, К. М. Черемисов. Том I. Улан-Удэ, 2006. 635 с.
6. *Шагдаров Л. Д.* Бурятско-русский словарь / Л. Д. Шагдаров, К. М. Черемисов. Улан-Удэ, 2008. 2 том. 707 с.

References

1. *Sodnomov S. Ts.* (2016) Psychological features of the study of folklore works by children of primary school age // *Crede Experto: transport, society, education, language*. 2016. No. 4, Pp. 231-239. (In Buryat)
2. *Sodnomov S. Ts.* (2019) Literary reading: a textbook for the 2nd grade in Buryat schools. / S.Ts. Sodnomov, S.V. Radanzhapova. Ulan-Ude: Belig; 2019. 167 p. (in Russian)
3. *Sodnomov S. Ts.* (2017) The development of oral speech of young students by lexical means of native (Buryat) folklore // *Crede Experto: transport, society, education, language*. 2017. No.1. Pp. 255-208. (In Buryat)
4. *Sodnomov S. Ts.* (2019) Literary reading: a workbook for a textbook for 3rd grade / S.Ts. Sodnomov., J.Ts. Erdneyeva. Ulan-Ude: Belig, 2019. 67s. (in Russian)
5. *Shagdarov L. D.* (2006) Buryat-Russian dictionary / L. D. Shagdarov, K. M. Cheremisov. Volume I. Ulan-Ude, 2006. 635 p. (in Russian)
6. *Shagdarov L. D.* (2008) Buryat-Russian dictionary / L. D. Shagdarov, K. M. Cheremisov. Ulan-Ude, 2008. Volume II. 707 s. (in Russian)